

TYGODNIK BBN

**PRZEGLĄD INFORMACJI
O BEZPIECZEŃSTWIE NARODOWYM
WRAZ Z KOMENTARZEM**

**Numer 112
15 – 21 listopada 2012 r.**

- Wizyta prezydenta Francji w Polsce 3
- Spotkanie ministrów obrony i spraw zagranicznych państw Trójkąta Weimarskiego oraz Hiszpanii i Włoch 4
- Konflikt izraelsko-palestyński 5
- Przedłużenie użycia PKW na zachodnich Bałkanach 7
- Międzynarodowe ćwiczenie dowódczo-sztabowe „Common Challenge-12” 8
- Ćwiczenia zarządzania kryzysowego „NATO-CMX 2012”, „Cyber Coalition 12” oraz krajowe ćwiczenia uzupełniające do ćwiczenia „CMX” 10

Kolegium redakcyjne: Zdzisław Lachowski
(przewodniczący), Marek Ajnenkiel, Czesław Juźwik,
Krzysztof Liedel, Jarosław Padzik, Paweł Pietrzak

Redaktor naczelny: Zdzisław Lachowski
Redaktor prowadzący: Marek Ajnenkiel
Redaktorzy: Kamil Sobczyk, Katarzyna Przybyła,
Michał Grzelak

W przygotowaniu komentarzy uczestniczyli:
Agnieszka Adamusińska
Aleksandra Dzisiów-Szuszczykiewicz
Mariusz Fryc
Dominik Jankowski
Radosław Marciniak
Przemysław Pacuła

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego
Departament Analiz Strategicznych
Wydział Monitoringu Informacji o Bezpieczeństwie
ul. Karowa 10, 00-315 Warszawa,
tel. + 48 22 695 18 77, faks + 48 22 695 18 63
e-mail: wmiob@bbn.gov.pl, bbn@bbn.gov.pl
www.bbn.gov.pl

Wizyta prezydenta Francji w Polsce

16 listopada 2012 r. odbyła się oficjalna wizyta prezydenta Francji François Hollande'a w Polsce. Spotkał się on z prezydentem RP Bronisławem Komorowskim, który pozytywnie ocenił polsko-francuską współpracę m.in. w obszarze obronności. B. Komorowski mówił również o potrzebie wzmocnienia współpracy gospodarczej, współdziałania w ramach Trójkąta Weimarskiego i wspólnym dążeniu do pogłębienia integracji europejskiej, „w sposób szczególny w obszarze Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony”. Wizycie prezydenta Francji towarzyszyło zorganizowane w Warszawie Polsko-Francuskie Forum Gospodarcze¹.

Według prezydenta B. Komorowskiego, wizyta F. Hollande'a miała być „odnowieniem starej, dobrej przyjaźni i współpracy polsko-francuskiej”. Obie strony oczekują nowego impulsu w dwustronnych relacjach, który pozwoli na pełniejsze wykorzystanie ich potencjału.

Obszarem o największych perspektywach współpracy są sprawy europejskie. Polska i Francja prezentują zbieżne stanowisko w kwestii konieczności praktycznego i strukturalnego wzmocnienia Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony. Dla Polski ważna jest również deklaracja prezydenta Francji odnosząca się do budżetu UE, wskazująca na konieczność zachowania znaczenia polityki spójności i polityki rolnej. F. Hollande podkreślił, że w dobie kryzysu finansowego ważne jest nie tylko wprowadzanie pakietów ratunkowo-oszczędnościowych, ale także mechanizmów wzrostowych, inwestycyjnych i innowacyjnych. Takie podejście, które równoważy bardziej doktrynalne podejście Niemiec, może okazać się korzystne dla Polski w negocjacjach nad najbliższą perspektywą budżetową.

Współpraca z Francją może odegrać także dużą rolę w procesie modernizacji Sił Zbrojnych RP. Francuski przemysł zbrojeniowy, jako jeden z przodujących na światowym rynku producentów nowoczesnego uzbrojenia, może stać się wartościowym partnerem dla polskich firm, szczególnie w obszarze obrony powietrznej (w tym przeciwrakietowej).

Dialog polsko-francuski (warto przywołać inicjatywy BBN: inaugurację w marcu br. weimarskich rozmów sekretarzy rad bezpieczeństwa narodowego oraz roboczą współpracę z francuskim Instytutem Wyższych Studiów Obrony Narodowej) będzie również sprzyjać poszukiwaniu kompromisu w kwestiach, w których Francja prezentuje odmienną od Polski percepcję problemów bezpieczeństwa. Należy do nich m.in. wzmacnianie potencjału i mechanizmów obrony kolektywnej na podstawie art. 5 traktatu waszyngtońskiego oraz rozwój systemu obrony przeciwrakietowej NATO.

Spotkanie ministrów obrony i spraw zagranicznych państw Trójkąta Weimarskiego oraz Hiszpanii i Włoch

Z inicjatywy Francji 15 listopada br. w Paryżu odbyło się spotkanie ministrów obrony i spraw zagranicznych państw Trójkąta Weimarskiego oraz Hiszpanii i Włoch. Głównymi tematami rozmów były kwestie dotyczące pogłębienia współpracy obronnej oraz kierunków rozwoju Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony. Ministrowie wezwali do większego zaangażowania Unii Europejskiej w kwestie bezpieczeństwa poza jej granicami, szczególnie w Afryce (m.in. w Mali i Libii), na Bliskim Wschodzie (m.in. w Syrii) oraz na Bałkanach (m.in. w Kosowie oraz Bośni i Hercegowinie)².

Spotkanie w Paryżu potwierdziło, że wśród największych państw UE panuje zgodność co do konieczności wzmocnienia Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony. Współpraca państw Trójkąta Weimarskiego z Hiszpanią i Włochami w tym zakresie (inicjatywa „Weimar plus”) została zapoczątkowana wspólnym listem pięciu państw do wysokiej przedstawiciel UE Catherine Ashton w czasie prezydencji Polski w Radzie UE we wrześniu 2011 r. Hiszpania i Włochy udzieliły wtedy poparcia postulatom państw Trójkąta w sprawie wzmocnienia WPBiO, w tym w szczególności kwestiom związanym z usprawnieniem planowania operacji UE, lepszym wykorzystaniem grup bojowych oraz z rozpoczęciem debaty dotyczącej zapisanej w traktacie z Lizbony stałej współpracy strukturalnej (Permanent Structured Cooperation, PeSCo).

Dzięki wsparciu udzielonemu przez Hiszpanię i Włochy udało się m.in. uruchomić Centrum Operacyjne UE w Brukseli oraz skonkretyzować dyskusję dotyczącą inicjatywy pooling and sharing. Wraz z rozwojem współpracy w ramach „Weimar plus” udało się wprowadzić na agendę spotkań kwestie związane ze współpracą cywilno-wojskową w ramach podejścia całościowego (comprehensive approach) oraz przyszłością europejskiego przemysłu zbrojeniowego.

Kontynuowanie współpracy w tym formacie jest uzasadnione, niemniej powinna ona pozostać otwarta na wszystkie państwa chętne i gotowe do wsparcia inicjatyw związanych ze wzmocnieniem WPBiO. Jednocześnie w interesie Polski jest, aby Trójkąt Weimarski zachował swój oryginalny charakter.

W ocenie Polski spotkanie ministrów spraw zagranicznych i ministrów obrony w formule „Weimar plus” stanowi istotny element wkładu pięciu państw do przygotowań do spotkania Rady Europejskiej w 2013 r., które poświęcone będzie przyszłości unijnej polityki bezpieczeństwa. Posiedzenie to powinno dać państwom UE możliwość przeprowadzenia strategicznej debaty związanej z WPBiO, obejmującej także kwestię nowego dokumentu strategicznego dla UE.

Konflikt izraelsko-palestyński

Po ośmiu dniach wzajemnych ostrzałów, w wyniku których zginęło 162 Palestyńczyków i 5 Izraelczyków, Tel Awiw i Hamas porozumiały się w kwestii zawieszenia broni. Weszło ono w życie 21 listopada br. Na mocy zawartego rozejmu, Izrael zobowiązał się do wstrzymania ataków na Strefę Gazy z lądu, morza i powietrza, a także m.in. precyzyjnych uderzeń w konkretne osoby (tzw. *targeted killings*). 24 godziny po wejściu w życie zawieszenia broni Tel Awiw zobowiązany jest do otwarcia wszystkich przejść granicznych i złagodzenia restrykcji dotyczących ruchu ludzi i towarów z i do Strefy Gazy. Z kolei ugrupowania palestyńskie mają wstrzymać wszelkie ataki rakietowe i inne kierowane ze Strefy Gazy przeciwko Izraelowi, w tym także na granicy³.

W przeciwieństwie do operacji „Płynny Ołów” (przeprowadzonej przez Izrael na przełomie 2008 i 2009 r., także po wyborach prezydenckich w USA, a przed wyborami do Knesetu), w przypadku operacji „Filar Obrony” władze w Tel Awiwie nie podjęły decyzji o rozpoczęciu operacji lądowej w Strefie Gazy. Wiele wskazuje na to, że miały na to wpływ doświadczenia sprzed 4 lat, kiedy to wojska izraelskie ugrzęzły w uliczkach jednego z najbardziej zaludnionych miejsc na świecie, nie osiągając przy tym celów strategicznych, a generując znaczne straty wśród cywili. Operacja „Płynny Ołów” spotkała się z ostrą krytyką społeczności międzynarodowej i doprowadziła do pogorszenia relacji Izraela z niektórymi państwami, np. z Turcją. Pat w negocjacjach izraelsko-palestyńskich i dalsza rozbudowa izraelskich osiedli dodatkowo pogorszyły wizerunek Tel Awiwu na arenie międzynarodowej w ostatnim czasie. Z tych względów, a także w związku ze zmianami w środowisku bezpieczeństwa Izraela spowodowanymi „arabską wiosną”, wydaje się, że władzom tego państwa zależało na uspokojeniu sytuacji po demonstracji militarnej w Strefie Gazy. Izrael pokazał gotowość do odpowiedzi na działania terrorystów oraz udowodnił dużą skuteczność systemu Iron Dome. Zgodził się więc na rozejm, nie wykluczając przy tym podjęcia na nowo akcji militarnej.

Wydaje się, że swoje cele osiągnął także Hamas (pokazując jakim arsenałem dysponuje i że jego rakiety są w stanie osiągnąć nie tylko cele w południowych miastach Izraela, ale także w Tel Awiwie i Jerozolimie). Nie został też całkowicie rozbity, dlatego też przedstawia (podobnie zresztą jak Izrael) swoje działania jako sukces propagandowy i porażkę drugiej strony konfliktu.

Także Egipt, który doprowadził do zawieszenia broni, wzmocnił swoją pozycję regionalną, szczególnie w kontekście niedawnej zmiany władzy w Kairze (obalenia prezydenta Hosniego Mubarak i przejęcia jej przez Stowarzyszenie Braci Muzułmanów). Władze w Kairze (tak jak ich poprzednicy) zaangażowały się w rozwiązanie konfliktu, ponieważ eskalacja konfliktu izraelsko-palestyńskiego nie leżała w ich interesie. Ewentualna wojna na pełną skalę postawiłaby je przed koniecznością opowiedzenia się po którejś ze stron. Z jednej strony wsparcie dla Hamasu miałoby negatywne konsekwencje dla stosunków Egiptu z USA i UE oraz mogłoby ograniczyć lub wstrzymać zachodnią pomoc gospodarczą. Z drugiej strony egipskie społeczeństwo, a także arabska społeczność, oczekuje od Stowarzyszenia Braci Muzułmanów prowadzenia

polityki antyizraelskiej. Tymczasem wynegocjowanie (we współpracy z USA) zawieszenia broni uwiarygodniło konstruktywną postawę Egiptu, a także samego prezydenta Muhammada Mursiego w oczach Stanów Zjednoczonych.

Zawarte przez obie strony zawieszenie broni jest kruche i najbliższy czas pokaże jego rzeczywistą wartość oraz faktyczne intencje obu stron konfliktu oraz Egiptu. Istotne będą zdolności Hamasu do powstrzymania innych, bardziej radykalnych, aktywnych i rywalizujących z nim o wpływy w Strefie Gazy ugrupowań palestyńskich przed samodzielnymi atakami na Izrael. Ważne będzie również to, czy Egipt będzie w stanie zapobiec transferowi uzbrojenia do Strefy Gazy. Istotna w tym kontekście będzie przyszłość stosunków izraelsko-egipskich. Duże znaczenie będzie miała także postawa Iranu, oskarżanego przez Izrael o inspirowanie konfliktu, który oficjalnie przyznał się do dostarczania uzbrojenia do Strefy Gazy. Bardzo ważne byłoby dla trwałości zawieszenia broni wznowienie negocjacji pokojowych między Izraelem a Palestyną skutkujące dwupaństwowym rozwiązaniem tego wieloletniego konfliktu.

Przedłużenie użycia PKW na zachodnich Bałkanach

15 listopada br. prezydent Bronisław Komorowski podpisał postanowienie o przedłużeniu okresu użycia Polskiego Kontyngentu Wojskowego w operacji wojskowej Unii Europejskiej w Bośni i Hercegowinie oraz w Republice Kosowo i Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii. Postanowienie wydane zostało w związku z rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 2074 z 14 listopada br., która zezwala na kontynuowanie operacji sił międzynarodowych UE w ramach misji EUFOR ALTHEA do 15 listopada 2013 r.

Postanowienie sankcjonuje wysłanie V zmiany PKW w liczbie do 50 żołnierzy i pracowników wojska do działania od 19 listopada 2012 r. do 18 listopada 2013 r., a tym samym nie wprowadza zmian w dotychczasowej formule udziału Sił Zbrojnych RP w tej misji⁴.

Wydaje się, że misja Unii Europejskiej, która przejęła od NATO nadzór nad wykonywaniem wojskowych aspektów porozumień pokojowych z Dayton z 1995 r., powoli osiąga założone cele. Bośniackie siły zbrojne i służby uzyskują zdolność do samodzielnego odpowiadania za bezpieczeństwo kraju. Sytuacja polityczna w tym kraju, po powołaniu rządu centralnego i zawarciu porozumienia międzypartyjnego, jest względnie stabilna. Stopniowo postępuje również proces integracji z Unią Europejską, z którą Bośnia i Hercegowina ma podpisaną od 2008 r. umowę o stabilizacji i stowarzyszeniu. Krokiem pogłębiającym współpracę było także zliberalizowanie reżimu wizowego wobec Bałkanów Zachodnich.

Dążeniu do zwiększania poziomu bezpieczeństwa służy niekorzystna sytuacja gospodarcza kraju, która zmusza elity polityczne do szukania porozumień i kompromisów, będących warunkiem uzyskiwania wsparcia finansowego ze strony organizacji i instytucji międzynarodowych, w tym Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Nie można jednak wykluczyć, że konieczne reformy będą w przyszłości sabotowane przez niektóre środowiska polityczne, reprezentujące poszczególne strony dawnego konfliktu. Kryzys gospodarczy może również wpływać na poziom frustracji społeczeństwa, w którym odradzać się mogą dawne antagonizmy.

Wszystko wskazuje na to, że w niedalekiej przyszłości zaistnieją warunki do zmiany charakteru zaangażowania międzynarodowego w Bośni i Hercegowinie. Polska powinna włączyć się w prace na poziomie europejskim, których celem będzie przygotowanie przekształcenia operacji ALTHEA w misję o charakterze przede wszystkim doradczym i szkoleniowym.

Region Bałkanów Zachodnich, a zwłaszcza istniejąca tam sytuacja bezpieczeństwa, pozostaje przedmiotem zainteresowania Polski. Dlatego też, mimo ewentualnego ograniczenia w przyszłości zaangażowania europejskiego w wymiarze wojskowym, Polska powinna podtrzymywać zaangażowanie na Bałkanach i współpracę z państwami regionu. W związku z tym, warto byłoby przygotować koncepcję dalszej obecności w tym regionie, jej możliwego charakteru i form, w tym pozamilitarnych, na czas po zakończeniu zaangażowania operacyjnego. Wydaje się to istotne, gdyż stopniowo podobnie wygasać będzie także prawdopodobnie misja NATO w Kosowie.

Międzynarodowe ćwiczenie dowódczo-sztabowe „Common Challenge-12”

Odbывające się 15-23 listopada br. w Wędrzynie międzynarodowe ćwiczenie dowódczo-sztabowe „Common Challenge-12” jest ostatnim sprawdzianem gotowości Weimarskiej Grupy Bojowej, która od 1 stycznia 2013 r. rozpocznie półroczny dyżur bojowy w ramach sił szybkiego reagowania Unii Europejskiej.

Scenariusz ćwiczenia zakłada użycie sił szybkiego reagowania UE w ramach operacji, której celem jest zapobieganie rozprzestrzenianiu się konfliktu lokalnego. Głównym zagadnieniem szkoleniowym jest wsparcie misji dyplomatycznej UE przygotowującej konferencję pokojową. W trakcie ćwiczenia doskonalone będą m.in. procedury dowodzenia podległymi siłami w środowisku międzynarodowym, zapewnienie bezpieczeństwa wojsk, poszukiwanie i odzyskiwanie personelu, ewakuacja personelu niewojskowego oraz prowadzenie negocjacji i mediacji w celu niedopuszczenia do eskalacji konfliktu. W ćwiczeniu uczestniczy ok. 940 żołnierzy z Polski, Niemiec i Francji⁵.

Grupy bojowe UE są narzędziem reagowania kryzysowego UE w odpowiedzi na sytuacje kryzysowe o małym lub średnim natężeniu w ramach Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony (WPBiO). Jako takie przeznaczone są do wsparcia kompleksowych działań UE. Służą także jako jeden z czynników stymulujących transformację sił zbrojnych państw europejskich.

Choć grupy bojowe pozostają w pełnej gotowości operacyjnej od 2007 r., państwa członkowskie UE nie zdecydowały się dotychczas na ich użycie. Zasadniczym powodem tej decyzji jest brak woli politycznej, wysokie koszty ewentualnej operacji, a także wciąż istniejące braki w zakresie kluczowych zdolności wojskowych (transport strategiczny, śmigłowce, zabezpieczenie medyczne) w wielu państwach Unii. Skutkiem tego stanu rzeczy jest obserwowany spadek wartości grup, jako skutecznego narzędzia reagowania kryzysowego UE, przejawiający się m.in. w niepełnym obsadzeniu przez państwa członkowskie części planowanych sił w br.

Potrzeba zwiększenia użyteczności grup bojowych była jednym z priorytetów polskiej prezydencji w UE w dziedzinie WPBiO. Utworzenie będącej pod polskim dowództwem Weimarskiej Grupy Bojowej stanowi praktyczny rezultat polskich wysiłków polityczno-wojskowych w tym zakresie. Polska inicjatywa nie przyniosła jednak oczekiwanych skutków, głównie z powodu braku zainteresowania innych kluczowych partnerów. Wsparcie dla tej polityki wykazały rządy Hiszpanii i Włoch. Stąd partnerzy ci zostali zaproszeni do rozmów „Weimar plus”. Wynikiem ostatniego ich posiedzenia w listopadzie br. było potwierdzenie gotowości do wzmocnienia WPBiO. Inicjatywie tej sprzyja m.in. wciąż żywa koncepcja pooling and sharing – zwłaszcza w okresie dokonywania znaczących cięć w budżetach wojskowych wielu państw europejskich, proces stopniowego wycofywania wojsk NATO z Afganistanu i planowane zakończenie misji ISAF w 2014 r. oraz postępująca redukcja obecności wojskowej USA w Europie, która wymusza przyjęcie przez Europejczyków większej odpowiedzialności za bezpieczeństwo kontynentu i jego otoczenia.

Pozytywna certyfikacja dowództwa sił grupy bojowej, której trzon stanowi 17. Wielkopolska Brygada Zmechanizowana, ma potwierdzić zdolność działających w ramach powstającej grupy wojsk polskich, niemieckich i francuskich do zapobiegania konfliktom oraz wspierania misji ewakuacyjnych i humanitarnych w razie podjęcia decyzji o zaangażowaniu tych sił przez Radę Unii Europejskiej.

Ćwiczenia zarządzania kryzysowego „NATO-CMX 2012”, „Cyber Coalition 12” oraz krajowe ćwiczenia uzupełniające do ćwiczenia „CMX”

12–16 listopada br. odbyły się sojusznicze ćwiczenia zarządzania kryzysowego: „NATO-CMX 2012” i „Cyber Coalition 12”. Udział w ćwiczeniach brały cywilne i wojskowe struktury Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (w tym jego dowództwa strategiczne), państw członkowskich i partnerskich. Ponadto w ramach krajowego scenariusza (ćwiczenia uzupełniającego) uczestniczyły wybrane ministerstwa, organy centralne oraz trzy województwa. Do kierownictwa ćwiczenia włączony został jako obserwator przedstawiciel BBN.

Opracowany na potrzeby ćwiczeń scenariusz obejmował ataki przy użyciu środków chemicznych, biologicznych i radiacyjnych oraz ataki w cyberprzestrzeni, uderzające w infrastrukturę krytyczną NATO⁶.

Po raz pierwszy w historii ćwiczeń „NATO-CMX”, których celem jest wypróbowanie sprawności procedur zarządzania kryzysowego, zastosowano scenariusz sprawdzający poziom obrony poszczególnych państw przed atakami w cyberprzestrzeni oraz zdolność Sojuszu do udzielenia im pomocy. Scenariusz ten wypływa z Koncepcji strategicznej obrony i bezpieczeństwa członków NATO przyjętej przez szefów państw i rządów w 2010 r. w Lizbonie. W dokumencie tym szczególną uwagę zwrócono na łatwość przeprowadzenia cyberataków i możliwość wyrządzenia za ich pomocą poważnych szkód. Na potrzeby scenariusza krajowego przyjęto szereg zdarzeń, których zaistnienie wymagałoby uruchomienia różnych środków z katalogu Systemu reagowania kryzysowego NATO (NCRS), wprowadzenia stopni alarmowych oraz ograniczeń w dystrybucji paliw. Pozwoliło to sprawdzić różne procedury podejmowania decyzji w tym zakresie, łącznie z elementami koordynacji na poziomie Krajowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego. Jednocześnie rozpatrywano możliwości udzielania pomocy innym państwom, dotkniętym wydarzeniami, z którymi nie byłyby one w stanie samodzielnie sobie poradzić.

Ćwiczenie potwierdziło zdolności jego uczestników do dokonywania analiz narodowych zasobów pod kątem możliwości wsparcia państw zwracających się o określoną pomoc z jednoczesnym wykorzystaniem struktur koordynacyjnych NATO. Ćwiczenie ujawniło również problemy związane z obiegiem informacji, zarówno między strukturami NATO a Polską, jak też wewnątrz struktur krajowych – problemy te wynikały z przyjętego modelu wymiany informacji oraz technicznych warunków jej przekazywania, w szczególności informacji niejawnych.

WYSTĄPIENIA SZEFA BBN:

- Szef BBN dla Super Expressu o reformie służb specjalnych i udaremnieniu planowanego zamachu na Sejm.
- Szef BBN w Poranku TVP Info o udaremnionym zamachu i reformie służb specjalnych.
- Szef BBN w Polsat News o reformie służb specjalnych i sytuacji na Bliskim Wschodzie.
- Szef BBN w TOK FM o udaremnionej próbie zamachu.
- Szef BBN dla PAP: „Przegląd bezpieczeństwa uwzględnił zagrożenie ekstremizmem”.
- Szef BBN dla Sygnałów dnia: Reforma ABW jest wskazana.
- Szef BBN dla Polski the Times: „Polsce pucz nie grozi, ale widać degradację więzi z państwem”.

Przypisy:

¹ prezydent.pl1, 16 listopada 2012 r., prezydent.pl2, 16 listopada 2012 r., prezydent.pl3, 16 listopada 2012 r.

² PAP, 15 listopada 2012 r.

³ IAR, 22 listopada 2012 r.

⁴ prezydent.pl, 15 listopada 2012 r., BBN, 15 listopada 2012 r.

⁵ mon.gov.pl, 17 listopada 2012 r.

⁶ abw.gov.pl, 8 listopada 2012 r.